

Oblikovanje podatkov

Preden se lotimo iskanja je treba poznati načine oblikovanja podatkov za iskanje.

Podatki, kot so npr. *fizika, rastline, internet, Shakespeare, Einstein*, so za osnovno iskanje premalo natančni oz. slabo določni (dobimo veliko število zadetkov).

S sestavljanjem, npr. "*zdravilne rastline*", *Einstein in splošna teorija relativnosti*, *Shakespeare in sonet*, dobimo bolj natančne (določne) podatke.

Pri sestavljenih podatkih moramo upoštevati, da imajo lahko alternativne oblike (npr. *nuklearna fizika, zdravilna zelišča, zdravilne zéli, splošna relativnostna teorija, splošna relativnost*). Za vsako poizvedbo lahko najdemo kar nekaj oblik, ki se zdijo za iskanje primerne. *Preizkušanje vseh teh oblik ni smiselno.*

Podatki se lahko pomensko prekrivajo (npr. *terapevtsko jahanje, hipoterapija*). Kot uporabniki ne vemo vselej, katero obliko je uporabil avtor. Če iskanje ne dá rezultata, je dobro izvesti tudi iskanje s pomensko prekrivajočim se podatkom (npr. *hipoterapija*).

Velikokrat iščemo:

- z nepopolnimi podatki in/ali
- z napačnimi podatki in/ali
- z neustreznimi podatki.

Običajno iščemo z nepopolnimi podatki (uporabljamo besede iz naslova, povzetka, posamezne ključne besede, priimek avtorja). A za uspešno iskanje niso potrebni popolni podatki.

Podatek je lahko pravilen, vendar za iskanje neustrezen. Če za iskanje uporabimo npr. *medmrežje*, avtor pa uporablja npr. *internet*, iskanje ne bo uspešno.

Če ni zadetkov iskanja, je možno:

- da iskanega gradiva ni v bazi podatkov,
- da so podatki napačni,
- da podatki niso ustrezni.

Zgodi se, da je v našem naboru podatkov za iskanje tudi napačen podatek. Kateri podatek je napačen, lahko ugotovimo s postopnim izločanjem podatkov, v katere dvomimo. Če je podatek napačen (npr. napaka v imenu avtorja), bodo rezultati iskanja zelo odstopali od pričakovanj.

Včasih lahko s spreminjanjem podatka odpravimo napako (npr. krajšamo ime avtorja, uporabimo le tiste besede iz naslova, v pravilnost katerih ne dvomimo). Nekatere napake v podatkih so v sistemu predvidljive (npr. *McGraw Hill* ali *Mc Graw-Hill*).

Dolgotrajno iskanje je utrujajoče, utrujenost pa privede do napak pri vpisu podatkov v iskalni obrazec. Enake posledice lahko ima časovna stiska. Kakršne koli podatke že vnesemo, poskrbeti moramo, da omogočajo razlikovanje iskanih virov od preostalih virov in da ne vsebujejo napak.

Primeri oblikovanja podatkov za iskanje:

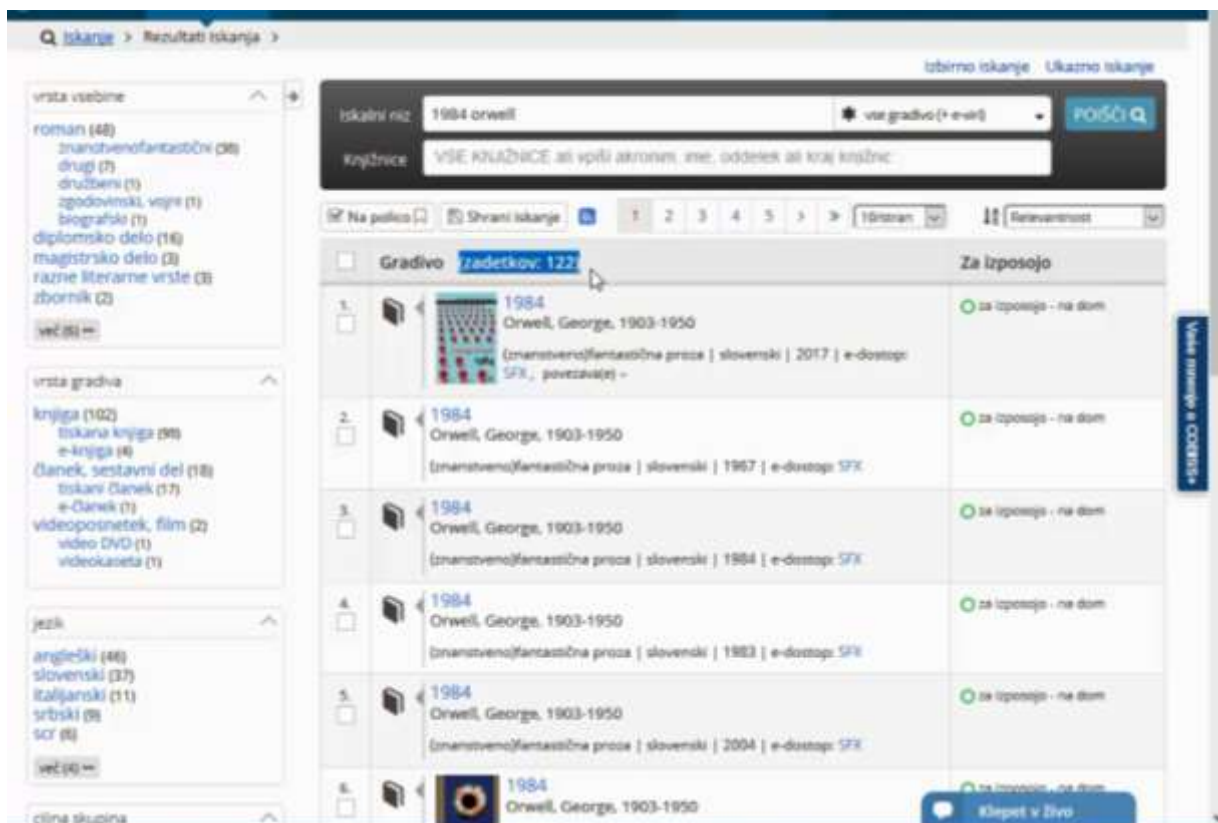
Primer 1: Število kot podatek

Uporabimo število 1984 kot podatek v iskanju Orwellovega 1984.

Postopek:

- V iskalno polje *Iskalni niz* v obrazcu za osnovno iskanje vnesite podatek: *1984 orwell*.
- Kliknite gumb *Poišči*.

S takšnim iskalnim izrazom zajamemo tudi dela o Orwelovem 1984. Možnosti za razlikovanje kontekstov (želimo le dela z naslovom 1984 ali dela o Orwelovem 1984) so v osnovnem iskanju dokaj omejene.

The screenshot shows a library search interface. The search bar contains the text "1984 orwell". Below the search bar, there are filters for "vrsta vsebine" (content type) and "vrsta gradiva" (material type). The search results are displayed in a table with columns for "Gradivo" (Material) and "Za izposajo" (For borrowing). The results list several editions of the book "1984" by George Orwell, published between 1967 and 2004. The interface includes a sidebar with filters, a search bar, and a results table.

Primer 2: Kemijska formula kot podatek

Kot podatek uporabite kemijsko formulo za manganov oksid.

Postopek:

- V iskalno polje *Iskalni niz* v obrazcu za osnovno iskanje vnesite podatek: *MnO2*.
- Kliknite gumb *Poišči*.

Kadar vsebuje iskalni izraz formulo, jo zaradi lažje berljivosti pišemo z malimi in velikimi znaki.

The screenshot shows a search engine interface with the following elements:

- Search bar: *Iskalni niz* MnO2, *veš gradivo (1 evr)*, *Poišči*
- Filters on the left:
 - vrsta vsebine*: doktorsko delo (2), diplomsko delo (2), raziskovalno poročilo (1)
 - vrsta gradiva*: članek, sestavni del (12), tiskan članek (12), knjiga (3), tiskana knjiga (3), povečani tisk (2)
 - jezik*: angleški (10), slovenski (4), srbski (2), francoski (1), scr (1)
 - ciljna skupina*: odrasli (5)
 - avtor*: ducman, vilma (7), kladnik, gregor, 1981- (2), arčon, denis (1), bacaj, mustafa r. (1), benedič, judmila (1)
- Search results table:

	Gradivo: zradetkov.17	Za izposajo
1.	Študij [beta]-MnO2 nanopalčic z elektronsko paramagnetno resonanco : diplomsko delo Gros, Urban diplomsko delo slovenski 2007 e-dostop: SFX	za izposajo - v čitalnica
2.	Ponovna uporaba odpadnega stekla v industriji gradbenih materialov : zaključno poročilo o rezultatih opravljenega dela RR faze projekta Ducman, Vilma raziskovalno poročilo slovenski 1999 e-dostop: SFX	za izposajo - v čitalnica
3.	Preiskave surovin in keramičnih izdelkov Ljubečna Celje : diplomsko delo Planjšek, Mojca diplomsko delo slovenski 1999 e-dostop: SFX	za izposajo - na dom
4.	Adsorpcija olova na SiO2,Y-Al2O3 i MnO2 u prirodnim vodenim sistemima : Doktorska disertacija Bacaj, Mustafa R. disertacija scr e-dostop: SFX	ni zaloga

Primer 3: Diakritična znamenja

Diakritična znamenja lahko v podatkih za iskanje opuščamo. Včasih je nadomestna oblika tudi podatek za iskanje.

Postopek:

- V iskalno polje *Iskalni niz* v obrazcu za osnovno iskanje vnesite podatek: *gödel*.
- Kliknite gumb *Poišči*.

Q iskanje > Rezultati iskanja >

izbirno iskanje Ukazno iskanje

Iskalni niz: vse gradivo (+e-viri) **POIŠČI**

Knjižnice: VSE KNJIŽNICE ali vpisi akronim, ime, oddelek ali kraj knjižnic

Na polico Shrani iskanje 1 2 3 4 5 > > 10/stran Relevančnost

	Gradivo (zadetkov: 239)	Za izposajo
1.	☐ Tista zagamana godija na Kosji 219 Gadda, Carlo Emilio roman slovenski 1997 e-dostop: SFX	☐ za izposajo - na dom
2.	☐ A madman dreams of Turing machines : [a novel] Levin, Janna roman angleški 2007 e-dostop: SFX	☐ za izposajo - na dom
3.	☐ Zvezdna ogrlica in druge indijske pravljice ljudsko slovstvo slovenski 1967 e-dostop: SFX	☐ za izposajo - na dom
4.	☐ L'arte del balletto in Slovenia : Ivo Petrič e Così suonava Kurent, Moods and temperaments = Baletna umetnost v Sloveniji : Ivo Petrič in Tako je godel Kurent, moods and temperaments Bogatec, Jelka diplomsko delo slovenski, italijanski 2004/2005 e-dostop: SFX	☐ za izposajo - v čitalnico
5.	☐ Anzelimov ontološki dokaz pri izbranih filozofih : diplomska seminarska naloga Petrak Zajc, Jože diplomsko delo slovenski 2003 e-dostop: SFX	☐ za izposajo - v čitalnico

Klepet v živo

ali

- V iskalno polje *Iskalni niz* v obrazcu za osnovno iskanje vnesite podatek: *godel*.
- Kliknite gumb *Poišči*.

Q iskanje > Rezultati iskanja >

izbirno iskanje Ukazno iskanje

Iskalni niz: vse gradivo (+e-viri) **POIŠČI**

Knjižnice: VSE KNJIŽNICE ali vpisi akronim, ime, oddelek ali kraj knjižnic

Na polico Shrani iskanje 1 2 3 4 5 > > 10/stran Relevančnost

	Gradivo (zadetkov: 239)	Za izposajo
1.	☐ Tista zagamana godija na Kosji 219 Gadda, Carlo Emilio roman slovenski 1997 e-dostop: SFX	☐ za izposajo - na dom
2.	☐ A madman dreams of Turing machines : [a novel] Levin, Janna roman angleški 2007 e-dostop: SFX	☐ za izposajo - na dom
3.	☐ Zvezdna ogrlica in druge indijske pravljice ljudsko slovstvo slovenski 1967 e-dostop: SFX	☐ za izposajo - na dom
4.	☐ L'arte del balletto in Slovenia : Ivo Petrič e Così suonava Kurent, Moods and temperaments = Baletna umetnost v Sloveniji : Ivo Petrič in Tako je godel Kurent, moods and temperaments Bogatec, Jelka diplomsko delo slovenski, italijanski 2004/2005 e-dostop: SFX	☐ za izposajo - v čitalnico
5.	☐ Anzelimov ontološki dokaz pri izbranih filozofih : diplomska seminarska naloga Petrak Zajc, Jože diplomsko delo slovenski 2003 e-dostop: SFX	☐ za izposajo - v čitalnico

Klepet v živo

Oblika godel je pravilna nadomestna oblika za gödel.

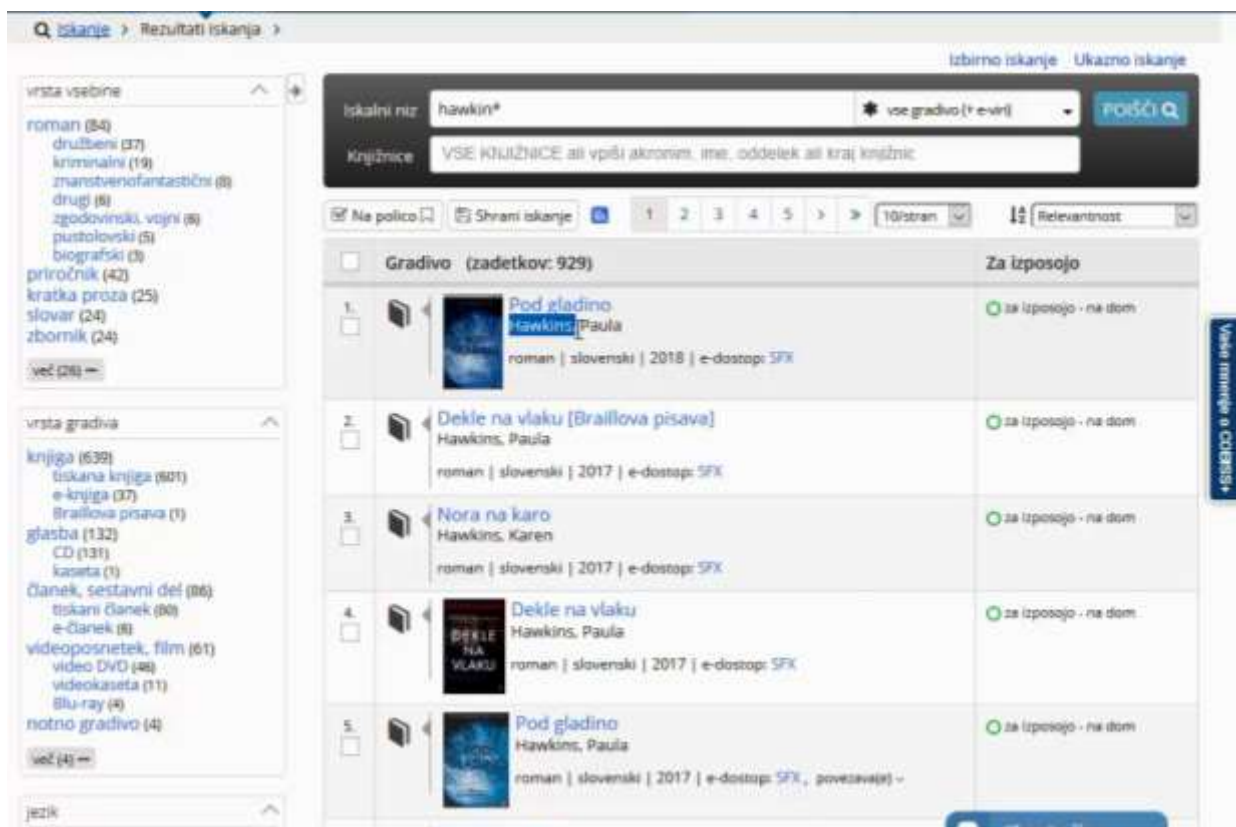
Primer 4: Krajšanje podatkov

Krajšanje lahko uporabite, kadar niste prepričani glede pravilne oblike zapisa imena (s hawkin* je mogoče premostiti dilemo, ali gre npr. za hawking ali hawkins). Pri tem je treba upoštevati, da lahko krajšanje zelo poveča število zadetkov.

Postopek:

- V iskalno polje *Iskalni niz* v obrazcu za osnovno iskanje vnesite podatek: *hawkin**.
- Kliknite gumb *Poišči*.

V povezavi z drugimi podatki (npr. besede iz naslova) lahko takšna oblika uspešno nadomesti popolno obliko (npr. hawking).

The screenshot shows a search interface with the following elements:

- Search Bar:** "Iskalni niz" containing "hawkin*", "vse gradivo (+ e-viri)", and a "POIŠČI" button.
- Filters:** "vrsta vsebine" (roman, družbeni, kriminalni, znanstvenofantastični, drugi, zgodovinski, vojni, pustolovski, biografski, priročnik, kratka proza, slovar, zbornik) and "vrsta gradiva" (knjiga, tiskana knjiga, e-knjiga, Braillova pisava, glasba, CD, kasetna, članek, tiskani članek, e-članek, videoposnetek, film, video DVD, videokaseta, Blu-ray, notno gradivo).
- Results Table:**

Gradivo (zadetkov: 929)	Za izposajo
1. Pod gladino Hawkins, Paula roman slovenski 2018 e-dostop: SFX	za izposajo - na dom
2. Dekle na vlaku [Braillova pisava] Hawkins, Paula roman slovenski 2017 e-dostop: SFX	za izposajo - na dom
3. Nora na karo Hawkins, Karen roman slovenski 2017 e-dostop: SFX	za izposajo - na dom
4. Dekle na vlaku Hawkins, Paula roman slovenski 2017 e-dostop: SFX	za izposajo - na dom
5. Pod gladino Hawkins, Paula roman slovenski 2017 e-dostop: SFX, povezave -	za izposajo - na dom

Primer 5: Krajšanje podatkov

Iskalni izraz, v katerem se uporabi krajšanje, lahko število zadetkov zelo poveča. Priporoča se, da se krajša čim manj znakov ali da se okrajšano besedo uporabi v povezavi z drugimi besedami.

Postopek:

- V iskalno polje *Iskalni niz* v obrazcu za osnovno iskanje vnesite podatek: *zdrav**.
- Kliknite gumb *Poišči*.

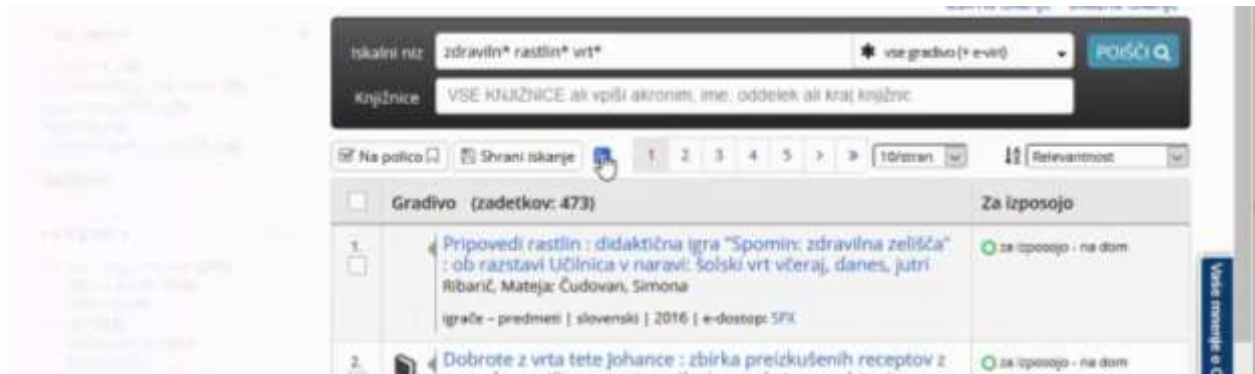
Med zadetki iskanja bodo npr. zapisi s podatki: zdrav, zdravje, zdravstvo, zdravilstvo, zdravnik, zdravilo, zdrávo, zdravíca, Zdravljica, zdravorazumski.

Če se podatek manj okrajša (*zdraviln**) je zadetkov precej manj.

The screenshot shows a search engine interface with the search bar containing 'zdrav*' and the search button 'Poišči'. The search results are displayed in a table with columns for 'Gradivo' and 'Za izposajo'. The first result is 'Izbrisača Mazzini, Miha' with 14.395 results. Other results include 'Rokopisna zapuščina Tereze Žagar Komac', 'Podeželski zdravnik', 'Zdravje, ljubezen in delovanje vseh kot povsem nekaj drugega', and 'Tri ljubezni v stari hiši'.

Če se uporabi podatek v povezavi z drugimi (tudi krajšanimi) besedami, se število zadetkov bistveno zmanjša (*zdraviln* rastlin* vrt**).

The screenshot shows a search engine interface with the search bar containing 'zdraviln*' and the search button 'Poišči'. The search results are displayed in a table with columns for 'Gradivo' and 'Za izposajo'. The first result is 'Očim in pankrt' by Hampamer, Aleksandra with 5.532 results.

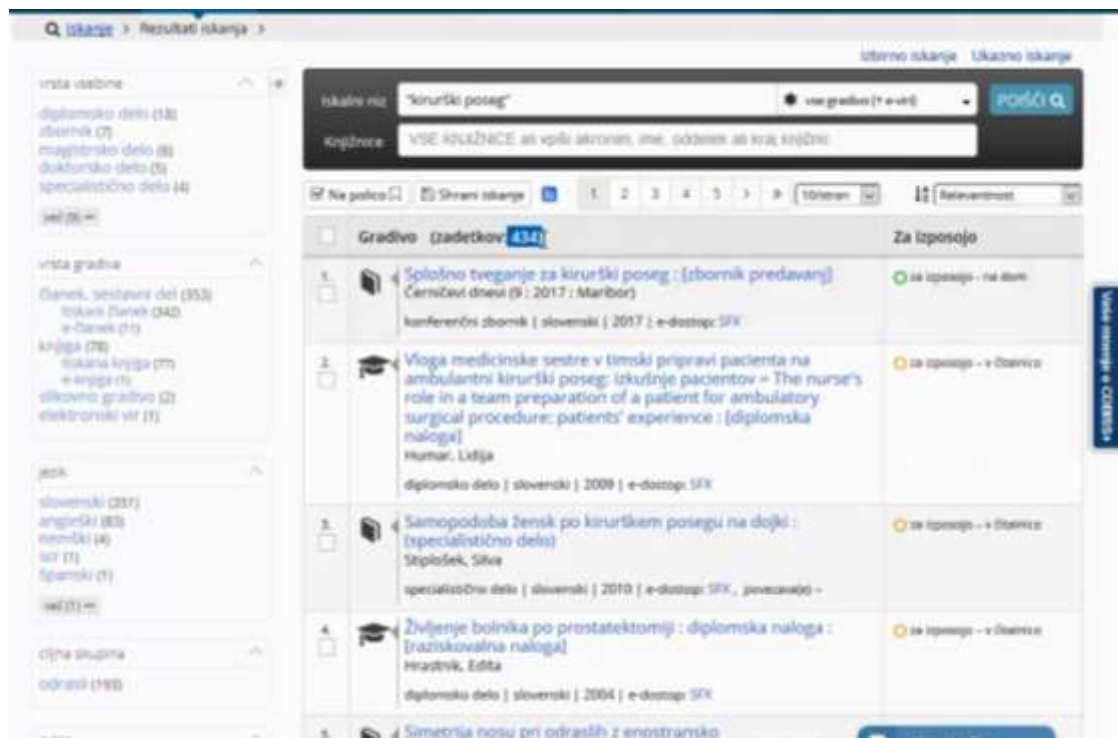

Primer 6: Besedna zveza

Fraza, kot jo poznamo v naravnem jeziku, podamo v osnovnem iskanju kot zaporedje besed med narekovaji.

Postopek:

- V iskalno polje *Iskalni niz* v obrazcu za osnovno iskanje vnesite podatek: "kirurški poseg".
- Kliknite gumb *Poišči*.

Primer 7: Nabor podatkov

Pri iskanju lahko v istem iskalnem oknu istočasno uporabite besedno zvezo in besedo za iskalni izraz, s čimer lahko bistveno zmanjšate število zadetkov.

Postopek:

- V iskalno polje *Iskalni niz* v obrazcu za osnovno iskanje vnesite podatek: *logistika "oskrbne verige"*.
- Kliknite gumb *Poišči*.

Vrstni red podatkov v iskanju ni pomemben.

Gradivo (zadetkov: 122)	Za izposajo
1. Finančna logistika - neizkoriščen del oskrbne verige? : diplomsko delo Barif, Mladen diplomsko delo slovenski 2012 e-dostop: SFX	se izposoja - v čitalnico
2. Integriran informacijski sistem GS1 v segmentu oskrbne verige (študija primera) : diplomsko delo visokošolskega strokovnega študija Kovačič, Tamara, 1987-, logistika diplomsko delo slovenski 2008 e-dostop: SFX, povezave(-)	se izposoja - v čitalnico
3. Oskrbne verige - e-zbirka vprašanj in odgovorov [Elektronski vir] Knez, Matjaž, 1975- učno gradivo slovenski 2009 e-dostop: SFX	-- ni zaloga
4. Racionalizacija logistične oskrbne verige v podjetju : magistrsko delo Kavčič, Klemen, 1975- magistrsko delo slovenski 2005 e-dostop: SFX	se izposoja - v čitalnico
5. Oskrbne verige, logistika in nabava : visokošolski učbenik z recenzijo	se izposoja - na dom

Omejevanje

V osnovnem iskanju lahko uporabimo le omejitve po vrsti gradiva tako, da desno od okenca za vnos iskalnega izraza *Iskalni niz* v spustnem seznamu izberemo vrsto želenega gradiva. Privzeta omejitev je *vse gradivo (+ e-viri)*.

- * vse gradivo (+ e-viri)
- * vse gradivo (+ e-viri)
- knjige
- časopisi, revije, listi
- članki ...
- e-knjige
- zvočni posnetki
- videoposnetki in filmi
- računalniški CD-ji in DVD-ji
- kartografsko gradivo
- notno gradivo
- slikovno gradivo
- igrače - predmeti
- izvedena dela - dogodki

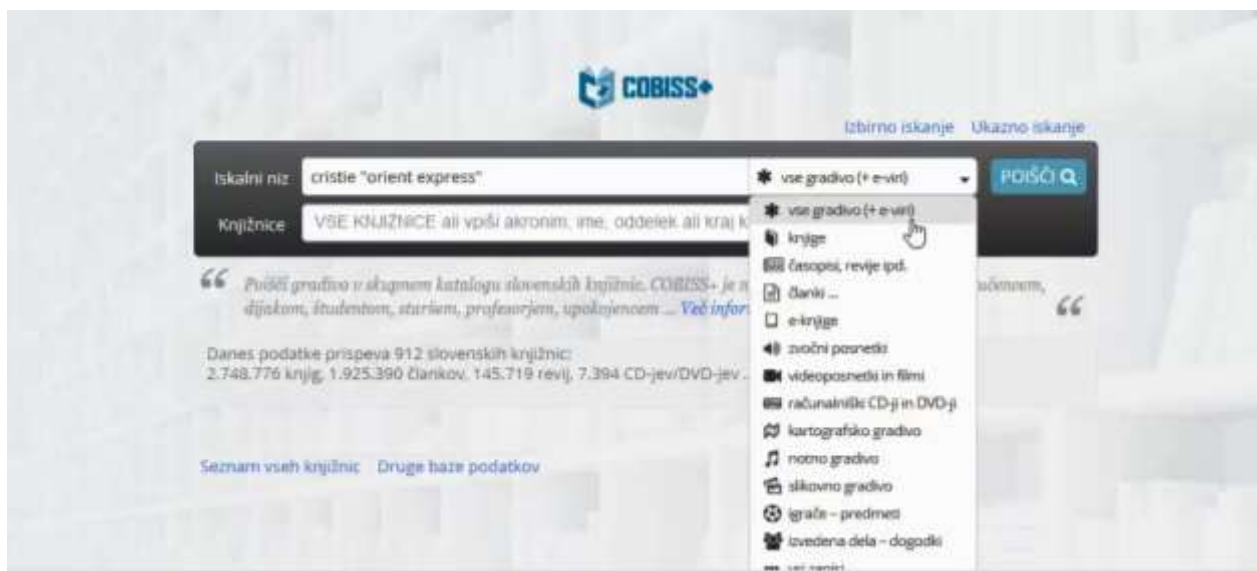
Primer 8: Vrsta gradiva

Poiščite zvočne CD-je za roman *Murder on the Orient-Express* z omejevanjem po vrsti gradiva.

Postopek:

- V iskalno polje *Iskalni niz* v obrazcu za osnovno iskanje vnesite podatek: *christie "orient express"*.
- Izberete vrsto gradiva: *zvočni posnetki*.
- Kliknite gumb *Poišči*.

Pri omejevanju iskanja kaže ravnati premišljeno, da iz zadetkov iskanja ne izločimo tudi relevantnih virov.

Različni podatki za iskanje

Ugotovili smo, da za uspešno iskanje zadoščajo nepopolni podatki o iskanem gradivu. Uspešni smo bili z vsako kombinacijo podatkov, ki je omogočila razlikovanje iskanega gradiva od drugega gradiva z zapisi v bazi podatkov. Poglejmo, kako lahko isto gradivo poiščemo z različnimi podatki za iskanje.

Primer 9: Različni podatki za iskanje

Poiščimo podatke o romanu avtorice *Elizabeth Goudge* z naslovom *Dežela zelenega delfina*.

Za iskanje tega dela lahko uporabite več oblik:

- *goudge dežela zelenega,*

Iskalni niz: goudge dežela zelenega * vse gradivo (+ e-viri) **POIŠČI**

Knjižnice: VSE KNJIŽNICE ali vpiši akronim, ime, oddelek ali kraj knjižnic

Na polico Shrani iskanje 10/stran Relevantnost

☐	Gradivo (zadetkov: 1)	Za izposajo
1. ☐	 Dežela zelenega delfina Goudge, Elizabeth roman slovenski 2011 e-dostop: SFX	☒ za izposajo - na dom

- goudge 2011 (leto 2011 je leto izida),

Iskalni niz: goudge 2011 * vse gradivo (+ e-viri) **POIŠČI**

Knjižnice: VSE KNJIŽNICE ali vpiši akronim, ime, oddelek ali kraj knjižnic

Na polico Shrani iskanje 10/stran Relevantnost

☐	Gradivo (zadetkov: 1)	Za izposajo
1. ☐	 Dežela zelenega delfina Goudge, Elizabeth roman slovenski 2011 e-dostop: SFX	☒ za izposajo - na dom

- sternad zelenega delfina (Sternad je priimek prevajalke),

Iskalni niz: sternad zelenega delfina * vse gradivo (+ e-viri) **POIŠČI**

Knjižnice: VSE KNJIŽNICE ali vpiši akronim, ime, oddelek ali kraj knjižnic

Na polico Shrani iskanje 10/stran Relevantnost

☐	Gradivo (zadetkov: 1)	Za izposajo
1. ☐	 Dežela zelenega delfina Goudge, Elizabeth roman slovenski 2011 e-dostop: SFX	☒ za izposajo - na dom

- dežela avrora (Avora je ime založbe),

Iskalni niz: * vse gradivo (+ e-viri) **POIŠČI**

Knjižnice:

Na polico 10/stran Relevantnost

☐	Gradivo (zadetkov: 1)	Za izposajo
1. ☐	 Dežela zelenega delfina Goudge, Elizabeth roman slovenski 2011 e-dostop: SFX	☒ za izposajo - na dom

- delfina avrora.

Iskalni niz: * vse gradivo (+ e-viri) **POIŠČI**

Knjižnice:

Na polico 10/stran Relevantnost

☐	Gradivo (zadetkov: 1)	Za izposajo
1. ☐	 Dežela zelenega delfina Goudge, Elizabeth roman slovenski 2011 e-dostop: SFX	☒ za izposajo - na dom

Z manj natančnimi podatki je zadetkov iskanja več, vendar lahko v seznamu zadetkov kljub temu hitro poiščemo želeni zapis:

- dežela zelenega,

IZBIRNO ISKANJE GRAZITO ISKANJE

Iskalni niz: * vse gradivo (+ e-viri) POIŠČI

Knjižnice:

Na polico Shrani iskanje 1 2 3 4 5 > >> 10/stran

☐	Gradivo (zadetkov: 147)	Za izposajo
1. ☐	 Dežela zelenega delfina Goudge, Elizabeth roman slovenski 2011 e-dostop: SFX	☐ za izposajo - na dom
2. ☐	 Spodnja Savinjska dolina - dežela grofov Celjskih, zelenega zlata in neukročene Savinje = Lower Savinja Valley - the land of the Counts of Celje, the green gold and the untamed Savinja River Preinfalk, Miha članek - sestavni del slovenski, angleški 2017 e-dostop: SFX Vir: Iz zgodovine Spodnje Savinjske doline. - Letn. 65, št. 3 (2017), str. 279-280 glej vir

- goudge avrora,

Iskalni niz: * vse gradivo (+ e-viri) POIŠČI

Knjižnice:

Na polico Shrani iskanje 10/stran

☐	Gradivo (zadetkov: 2)	Za izposajo
1. ☐	 Dežela zelenega delfina Goudge, Elizabeth roman slovenski 2011 e-dostop: SFX	☐ za izposajo - na dom
2. ☐	 Čar otoka Goudge, Elizabeth roman slovenski 2009 e-dostop: SFX	☐ za izposajo - na dom

- sternad avrora,

Iskalni niz: * vse gradivo (+ e-viri) POIŠČI

Knjižnice:

Na polico Shrani iskanje 10/stran Relevantnost

☐	Gradivo (zadetkov: 2)	Za izposajo
1. ☐	 Dežela zelenega delfina Goudge, Elizabeth roman slovenski 2011 e-dostop: SFX	☐ za izposajo - na dom
2. ☐	 Čar otoka Goudge, Elizabeth roman slovenski 2009 e-dostop: SFX	☐ za izposajo - na dom

- roman avrora 2011.

Iskalni niz: * vse gradivo (+ e-viri) POIŠČI

Knjižnice:

Na polico Shrani iskanje 10/stran Relevantnost

☐	Gradivo (zadetkov: 3)	Za izposajo
1. ☐	 Njegova ponoči Thomas, Sherry roman slovenski 2011 e-dostop: SFX	☐ za izposajo - na dom
2. ☐	 Dežela zelenega delfina Goudge, Elizabeth roman slovenski 2011 e-dostop: SFX	☐ za izposajo - na dom
3. ☐	 Jadran Krt in množično uničenje Townsend, Sue, 1946-2014 roman slovenski 2011 e-dostop: SFX	☐ za izposajo - na dom

PREVERIMO RAZUMEVANJE:

Preden se lotimo iskanja je treba poznati načine oblikovanja podatkov za iskanje.

- da
- ne

S sestavljanjem, npr. besedne fraze "*ekološko ozaveščanje*" dobimo natančne (določne) podatke.

a) da

b) ne

Če iskanje ne dá rezultata, je dobro izvesti ponovno iskanje s pomensko pripadajočo besedo.

a) da

b) ne

Podatek je lahko pravilen, vendar za iskanje neustrezen.

a) da

b) ne

Preveri, katera kombinacija podatkov poda najbolj točne podatke oz. najmanj ustreznih rezultatov. Poiščimo podatke o romanu avtorja Tolkien, J. R. R. z naslovom *Hobit ali Tja in spet nazaj*. Spremno besedo napisal Dušan Ogrizek. Leto izida je 2000 pri založbi Mladinska knjiga. Pomagaj si s primerom št. 9.